САНА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ УЛУУЬУН ХАҺЫАТА

ХАҺЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№№ 31—32 (8139—8140). ☆ 1997 сыл кулун тутар 15 күнэ. Субота. ☆ Сыаната—2168 солк.

«СЫРДЫК ААРТЫК» ТҮМСҮҮ

Соторутаабыта Амма улууһун Бөтүө нэһилиэгэр «Чэбдигирии—олохпут сиэрэ» диэн девизтээх аҕалар конференциялара буолан ааспыта. Онно кыттыыны ылбыттар: Мугудай нэһилиэгэр тэриллибит «Саҕах» реабилитационнай кинн, Хатыҥы «Ыллыык», Сатаҕай «Эрэл», Амма «Баат» диэн обществолаҥа уонна Бөтүө, Абаҕа, Өлүөхүмэ нэһилиэктэрин аҕалара. Биһиги Болтого нэһилиэктиттэн итинник конференцияҕа Новгородов Петр Гаврильевич уонна Лебедев Гаврил Гаврильевич сылдьыбыттара. Конференция кыттыылаахтара оҕолорбут, ыччаттарбыт туһугар арыгыта суох чэбдик олоҕу ситиһиигэ саналаах этиилэри киллэрбиттэрэ, чолбай соруктары туруорумматтара.

Итинник кэпсэппиттэн Болтого нэһилиэгэр Саха Республикатын нофуоттарын генофондатын харыстыыр департамент директорун солбуйаччы Васильева Наталья Ивановна, отдел начальника Карзева Татьяна Петровна «Саҕах» реабилитационнай кинн, «Ыллыык» общество кыттыылаах чэбдик олоҕу пропагандалыыр сылларын эр дьоҥҥо семинар буолбута. Ол түмүгүнэн биһиги нэһилиэк эр дьоннорго 14 чилиэннээх түмсүү тэриллибит. Түмсүүлэрин конкурс түмүгүнэн «Сырдык аартык» диэн аатталлар, салайаччыгынан эдэр эрчимнээх Лебедев Гаврил Гаврильевичы бөлүү санаан таллылар. Аҕа дойдуну көмүскээччилэр күнүгэрэ сибээстээн «Эр киһи—олохпут туһалыйбат тулаайыта, иннинэ эрэлбит» диэн девизтээх «Сырдык аартык» эр дьон түмсүүлэрин презентацията нэһилиэк Культуратын дьиэлэригэр үөрүүлээх быһыыга ыытылынна. Презентацияны түмсүү чилиэннэрэ Новгородов Петр Гаврильевич уонна Попов Василий Павлович кыайа-хото салайдылар. Итинник ыллаарыах тылларын нэһилиэк дьаһалтатын баҥылыга Слепцов А. М., дьиэ кэргэн специалыста Макарова М. Н., түмсүү салайаччыта Лебедев Г. Г. этиилэр. ис сүрэхтэн эҕэрдэ нүөмэрдэр бэриллибиллэр.

Түмсүү чугастаабы соруктарынан кулун тутар 8-9 күннэригэр нэһилиэккэ «эбдик олоҕу» пропагандалыыр кэдиэлэни, онно саха аттарын сүүрүүлэрин ыытыы буоллулар. Ый бүтэнигэр куйуурдаабыт уоллаа дьаһаллар ыытыллыаллара былааннанар.

Елизавета ВАСИЛЬЕВА, Болтого.

БАСТАКЫ САҔАЛААҺЫН

Билиигэ-көрүүгэ тардыһыы, үөрэхтээн библиотекалар үлэлэрин кытта бэйэлэрэ сибээстээх. Итиннэ улуус библиотекалара Үөрэхтээһин сылын ыытыыга эмиэ кириитик кыттыылар. Ол курдук, Үөрэхтээһин сылыгар аналлаах улуус библиотекаларыгар икки ардыларыгар маассабай дьаһаллаах ыытыыны былаанныыр көрүү-конкурс саҕаланна.

Конкурс сыала-соруга: үлэҕэ саҥа сүүрэни киллэрии; библиотекарь айымнылаах үөрүн көҥүлэйии; кини общественнай аналлаах ирдэтии; аҕаарчыны кытта үлэни саҥа хайысхаҕа туоварыы.

Көрүү-конкурс бастакынан Е. С. Ксенофонтова сабиэдиссэйдээх кинн библиотечнай система Төлөйдоохоо филиалыттан саҕаланна. Онуоха «саханы мин тыл баайдаах буолаарын» диэн тематическай бөлүүнү Бахсы оскуолатын оҕолоругар иккис түүмүҥүнэн ыытылынна. Бастакы саҥыстар пионер-ученай С. А. Новгородов олоҕун, үлэтин туһунан интериэйинэй бөлүнэ буолла, иккис саҥыстар саха тылыгар аналлаах «Дьоллоох түүн» диэн оонньуу ыытылынна. Оонньуу түүмахтаах быһыытар «музыкальнай тохтобулга» улууспутугар биллэр «Ыллыык» поп-бөлөх (салайаччы А. Захаров) ис-

ҮӨРҮҮЛЭЭХ СОНУН

Саха Республикатын Президена М. Е. Николаев анал ыйааҕынан республика 21 үөрэҕэй заведениелара Президент оскуолаларын ситимнээх киллэрэ-

линнилэр.

Итинник үөрэх заведениелэрин истэригэр биһиги улууспут гимназията эмиэ саар. Коллективы улахан ситиһиитинэн эҕэрдэлиибит.

«СО» корр.

СЕРТИФИКАТТААҐЫ ЭРЭ АТЫЫЛАҺЫҢ

Быйылгы сылга киирэн баран коммерческай структуранан дьарыктанар маҕаһыыннары көрүү түмүгэр албах итэҕэтэр булулуннулар. Ол курдук, «Арчын үөрэтэр-үөлэтэр комбинат маҕаһыына (директор Макарова Р. И.) санитарнай туруга быстар мелтех. Атыылыыт үлэтин кэмигэр спец-таҥас кэппэт. Медицинскэй көрүүнү барбытын туоһулуур книнискэтэ үлэлиир миэстэтигэр суох. Нэһилиэннээҕи атыылаах бородуукталар барыта муостаан тэлгэнэ сыталлар. Сууйар-сотор оттуу ылан көрдөхпө, ситэтэ суох оҕоҕуллар. 13 ораас бородуукта көрүүнэриттэн 11-ниэ сертификата суох нэһилиэннээҕи атыылыллар. Бу улахан итэҕэстэри туоратыарга маҕаһыын үлэлиирэ тохтотулунна уонна туһаайыахтар ыстараапталаннылар.

Дириҥ нэһилиэгэр баар мини-бөкөөрүнэ (салайаччы Кириллов С. С.) санитарнай туруга мелтэбүттэн, кини иннигэр тэриллибит «Сардаана» маҕаһыын атыылыыр бородуукталара сертификата суохтарыттан эмиэ үлэлиилэрэ тохтотулунна. Туһаайыахтар ыстараап сүктүлэр.

Одьулуун нэһилиэгиннээҕи «Түскүл» кафетерий атыылыыр бородуукталара сертификаттара суохтарыттан атыыттан туоратылынна. Отточ «Саха-Ас» ХӨТ ылбыт бородуукталарыгар атын сертификаттары биэрбиттэриэгэр болҕоҥнолорун уурбатахтар, бырабыэркэ күүгэр саҥа көрөн соҥуйаллар.

Одьулуунна чэбдик дьаһалтата туох да конуллэ суох рынок аһан олорор. Рынок бу үлүгэр тыаныыта пеллофан түннүктээх, сыбаа кини урдугэр саннырыы турар. Атыыһыттар истээх таҥастаах туран ас атыылыыллар, бикр да атыыһыына лицензиялара суох. Атыылыыр бородуукталарыгар сертификаттара да суох, медицинскэй көрүүнү бикр да атыылааччы барбатах. Бу албах итэҕэстэр түмүктэриигэр рынок сабылынна.

Улуус барыы олохтоохторо, сертификаттаах эрэ табаардары, бородуукталары атыылаһыннылар уонна!

М. МАРКОВА,
санэпиднадзор кинниин аска гигиенэтын араҥын комолоҕоччута.

ОЛИМПИАДНАЙ ХАМСААҺЫН

Саха Республикатыгар бу хамсаһыч 60-с сыллартан саҕаламмыта. Сүрүн саҕалааччыларынан биллиилээх педагогтар М. А. Алексеев, С. Г. Дырахова, И. Е. Сергучев, В. Н. Сэфронов, Н. С. Николаева уо.д.а. буолбуттара.

Сыл аайы республикатаабы олимпиада 9 предметтэн ыытыллар, ыкайыылаахтар Дальний Восток уонна Сибир, Россия, аан дойду олимпиадаларыгар бараллар. 1996 с. математика, физика, химия, информатика, экология, биология, география олимпиадаларыгар 1500 оҕо кыттыбыта. Ордук Мэҥэ-Хаҥалас, Первомайскай, Өлүөхүмэ, Чурапчы, Үөһээ Бүлүү, Кэбээйи, республиканскай колледж уонна Дьокуускай куорат үөрэнээччилэрэ ситиһиилээхтик кыттыыларын бэлиэтиэххэ сөп.

1996 сыллаахха ыытыллыбыт зональнай уонна Бүтүн Россиятаабы олимпиадаларга республика оҕолорун көрдөрүүлэрэ маннык: физикаҕа—I, III миэстэлэр (Сибир уонна Дальний Восток зоната), II миэстэ (Бүтүн Россиятаабы), математикаҕа—V, VIII миэстэлэр (Сибир уонна Дальний Восток зоната), экологияҕа—VI миэстэ (Бүтүн Россиятаабы), географияҕа—VI миэстэ (Бүтүн Россиятаабы). Үһүс сылын от ыйыгар Дьокуускайга СР Президенин «Саха сирин оҕолоро» программатын иннинэ «Одаренные дети» программаҕа сөп түбэһиннэрэн, аан дойдутаабы «Туймаада» олимпиада ыытылар. Сүрүн кыттааччыларынан Германия, Рускиэй, Монголия, Бурятия, Тыва, Томскай, Братскай, Иркутскай үөрэнээччилэрин хамаандаталара буолаллар.

«Туймаада» олимпиада программата — интеллектуальнай-интеллектэй уонна үөрэтиигэ үлэтин бөлүү салаата, СР хамаандалара математика уонна физика ыытыыларыгар икки ардыларыгаҕы, аан дойдутаабы олимпиадаларыгар Монголияҕа, Румыниэҕэ, Турциияҕа сертификаттаах кыттыбыттара.

Республиканскай, зональнай, Бүтүн Россиятаабы, аан дойдутаабы олимпиадалар кыайыылаахтара уонна призердара Англия, Шотландия, Швейцария колледжтарыгар уонна оскуолаларыгар биилиэ республикабытыгар олуулаах баан дьаһаллары, финансы-уонна кредит, аан дойду быыбарын специальностарыгар сөбүлэммэккэ.

Биһиги улууспутуттан бу предметтэргэ олимпиадаҕа 101 оҕо кыттар. Ол курдук, улууспут чиэһинэй Д. П. Коркин аатынан республиканскай спортивнай орто интернат-оскуола, С. А. Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатын, гимназиэ, Мугудайдаабы Ивановтаан «Баҕа санаа» авторскай оскуолаларын, Дириҥнээҥи агрошкола, Г. И. Башарин аатынан Сылаан, Чакыр, Бахсы, Хайахсыт, Кытаанах, Болтого, Хатыҥы, Амма оскуолаларын үөрэнээччилэрэ бу дьыл олунньу 18-22 күннэригэр ыытылларын республиканскай үһүс турга көмүскэтиллэр. Үөрэнээччилэр эмиэгэлэрин Үөһээ министерствотыттан тэлбит бөҕөстэбиттэн илдьэ барда. Кыайыылаахтары ыытар комиссиялар быыбарыахтара. Онно кыайыыттар эрдэс бүтэнник турга кыттар бырааптаах ылыахтара.

А. ЯКОВЛЕВА,
улуустаабы үөрэх управлениетын специалиста.

Ыччат баала

Мугудайга хуруһуок оҕолоругар аналлаах ыччат баала буолан аста. Бу бөлүүнү уратыыс оскуолаларын учууталлара тэрийэн ыыттылар. Манна ораас хуруһуоктар үлэлиилэр. Холобура, «Туосчаан» туос хуруһуога (салайаччы А. Ф. Оконешникова), «Дьэрэкээн»—ньис хуруһуога (салайаччы Е. А. Слепцова), «Дьүөгэ»—баайыы (К. Г. Аммосова), Дуобат—(М. И. Сивцев). Бу оскуолаҕа «Колуҥчаан» оҕо народнай ансамбла үлэлиир.

Бу кинэҥ учууталлар оҕолорго аналлаах оонньуу кордөрдүлэр. Манна японскалартан саҕалаан атыылыыт китайдарга тиийэ баалар. Эмиэ да сулуукуо буолан кыра кырсыттары куттаатылар. Саамай тулуурдаахтарынан Настя Попова, Надя Ноговицына буоллулар. Оҕолорго бэрэлэрэгэн хуруһуоктар аттарыттан үчүгэйкээн бэйэлээх бадаарактар тутаарылыннылар. Кинэҥэн ресторан аҥылыына. Барыа оҕо киирэн ораас оонньуулары оонньоотубут. Учууталларбыт куоластарын ааҕыбыт, ыллаатыбыттуойдубут.

Бу кинэҥэни супер-бирииһи бары быдьыаҕан ньоруо баран бүтэнигэр тиийэтибит. Өссө хаалан орааһыгайдаан эриэн үөрүү имигэстик эриллэн, гэнгэвикки сүүрэн, оҕустуу айаатаах кордөрдүлэр. Бүтэнигэр «Колуҥчаан» ансамбль сотуна. Владимир Попов супер-бирииһи ылан ыыайыы өрөгөйүн бөлүү. Кааа королеватын, хоруолуч аатын ыларга эмиэ күрэхтэстилэр. Оҕолор барыа оонньоон-көрүдэн, үөскүүлэн тарҕастылар.

Светлана ЛАВРЕНТЬЕВА.

КУЛУН ТУТАР 23 КҮНЭ — УЛУУС ДЬАҺАЛТАТЫН БАҺЫЛЫГЫН ДУОҺУНАҺЫГАР БЫЫБАР КҮНЭ

Кимнэ куоластыахха?

(ПОЛЕМИКА)

Кэм-кэрдин уларыйар. Оҥ-саҥа имэ. Олохпут бөҕнэхэ туруорар бөлөхпүөстэрэ сөрөх сүрүн хаймыгыларынан эмиэ уларыйаллар. Ходобурэ, аҕыс олохпутугар быыбар диэн быраҥынныык, күрэхтэһии этэ. Ким түргэнник куоластаан өтө охсор диэн. Дьиҥнээх, онно ханнык да быыбар, ол аата, талан ылыы суоҕа. Сэптиэх таһымнаах партия бюрота талбыт дуу, анаабыт дуу дьоннорун үөрэ-көтө, бөҕөргөтө толкуйа суох куоластыырбыт. Сорох-сорохторго хаарыан кэм аастаҕа...

Оттон билигин... Билигин букатын атын. Билигин бөҕөнү толкуйдаан, бэйэбит ис санаабыт, сүрэхпит этиитин истэн, талан ылар кыахха киирдибит. Баллаах турар, дьиҥнээх демократическай тэлгэхпит өссө да ыраах эрээри, туох барыта тутатыча сиҥиэт-хоҥнот. От эрээри улуус баһылыгын талыы бастакы түүмэх сыыбардарга хайа эрэ өттүнэн киирэн астыналаллар. Тоҕо?

Бастакытынан, Чурапчы дьоно-сэргэтэ урукку курдук нөҥө былааҥы тутан олорсоччулар тылларынан барбатын, үүрбүт хоту сылдьар үөр сүүнү суолбатаҕын дакаастаата. Норуот кыллаҥа заҥаны бөҕэтин сэмэтэн саҕарбат. Билигин уонна кэлэр вөлүөнэ салаатаччыларбыт итинник өйдөөхтөрүгэ табыллаҕа буолуо.

Иккиҥнэн. Бэйэбит улууспут да ыйыгар, аҕыйах да буоллар, ыччаттардаах ыйыгыт. Кинилэр улууспутара сайдарын, дьонун-сэргэтин олох тулсарын ыйын күүстэрин харыстаммакка улэлиигэ баҕалаах-тара үөрдэр. Улуус олохтоохторо П. Н. Мишооны кытта көрсүһүүлэртэн астыммыттарыт, сөптөх түмүгү оногостуммуттарын куоластаһыан да кэлиэхтэр. Дьиҥ-дьиҥнээн, дьон өйүгэр-санаатыгар кэнн бу түүмэххэ, кыайыылаах таҕыста, кэлэр быыбардаах онгуул охсуунна.

Дьэ, онон бу иккис түүмэх быыбарга кимнэ талыахха? Кимиэхэ улуус иниэкитин, бөҕэ дьыалатын итэҕэйиэххэ? Сүрдээх уустук болаҥуостар! Ураах таһымнаах аҕыс быыбардар көрдөрөллөрүнэн, барыа кандидаттар талыллар кыахтара тэҥэ суох буолар. Дьон-сэргэ санаата эрдэттэн ким эрэ диэн охтор. Онон сыалааттаахха, баар буолаччылар сүрүн кандидаттар диэн уонна өйөөс кандидаттар диэн. Биллэн турар, хас биирдии кандидат эмкэлгэйдэр сыалаҕорута тус-туһунан буолар. Сорох кандидат, ырдьык, баһылык буоларга дьулуһар, сорох кандидат инникитин толкуйдаан политическай ханнат хомуйсар. Онон, дьэ, баһылык буоларга баҕалаахтарын бөҕөр-бөҕөр ырытан көрүүгүт.

Бастакы кандидат Евграфова Светлана Романовна — бөҕөгө кэрэ ааҕардарбытыттан турбут сөбүлүөх кандидат, улуус дьаһалтатын баһылыгын үөкэ-экономикаҕа солбуйаатын. Бу уустук кэмнэ сүрдээх улахан эппиэтиҥэстээх улэҕэ сылдьар. Дойду үрдүнэн бүрүүкээбит финансовай-экономическай кризиска кэнн тооруос тумсун саҕа да буруйа суоҕун барыа өйдөөн, куоласкытын Н. Д. Поисеев кинэн биэрэргэтигэр ыҥырабыт.

Хоптоҕо нэһилиэгин быыбардаччылара.

БИИР СҮБЭНЭН ҮЛЭЛИЭХХЭ

Төрөөбүт-үөскээбит улууспут олохор ураты суолталаах событие — дьаһалта баһылыгын быыбара ыытыллаары турар эппиэттээх кэмнэригэр бэйэбит бөҕөргөтүмэхтэрбит, санаабытын биллэрэбит наада буолан, бу биир дойдулаахтарым аатыттан суруйан эрэбин.

Түрүөруллубут кандидаттары билэбит, кинилэр үлэлэрин-хамнастарын туһунан истэбит.

Гуляев Михаил Дмитриевич — Ил Түмэн депутата, үөрэҕинэн, сайдыытынан, билигин үлэтинэн-хамнатынан Чурапчы биир чулуу ыччата. Дьон-сэргэ санаата кэлэн кинини дьаһалта баһылыгын дуоһунаһыгар кандидатынан түрүөрбүтүттан үөрдүбүт уонна өйүүбүт.

Кинийиэн сүрүн күрэхтэһээччиэн аҕаар киһибит — А. А. Шадрин эдэр саанытан үгүс үлэни үлэлээбит кыайыҥаас, опыттаах утуо салайааччы. Эдэр кэһиэхэ опытыттан бэрсэригэр, сүбэ-аҥаа буоларыгар эрэнэбит.

Сага талыллар баһылыкка биһиги тугу баҕарабыт ый?

Бастакытынан, хаппа да буоларын курдук, ыччаты кытта үлэ мөлтөөтө. Кинилэри кытта үлэ сага формаларын толкуйдаан, ыллыытаах суолта тахсалларыгар көхөлөйүөхха, салайар үлэни итэҕэйиэххэ, суолта биэриэххэ.

Иккиҥнэн, аҕыйах ахсааннаах партийнай тэрилтэлэри, кыргыҥастары утары турар күүс курдук көрбөкө кинилэр үтүө суоллаарын ыытыахха, үлэҕэ-хамнаска туһаныахха.

Тиһэҕэр, ыллыы улууспутары кытта сибэкиэстэхтэн үлэлиэххэ.

В. МАКАРОВА,
улуус бочуоттаах гражданина, 1951 сылтан партия чилиэнэ.

УЛУУСПУТ САЙДАРЫН ТУҺУГАР

Биһиги. Хоптоҕо нэһилиэгин быыбардаччылара, бэйэбит уоскуй эмиэ ыйыгар улуус баһылыгар кандидатыттан туруорулларбыт Н. Д. Поисеев программатын сиҥилин билиспиит, ис санаабытын аҕаастын эттибит.

Николай Дмитриевич сага сүрүннүү олохха киирэр кэмигэр нэһилиэгэр иккис сүрүн дуоһунаһы туран олорбут аҕыйах сылын ыытар салайар үлэҕэ дьиҥ-чахчы кыахтааҕын кэздөрдө, алгыы олордо. Хайахсыгар онгорбут бородууксуйадарын олохтоох ассоциацияҕа быта туттарар төлөбүрүн тута аахсан ыйылара, нэһилиэккэ сбербанк аҥыллан үл-харчы бэйэлэрин иэстэригэр эргитиллэрэ дьоҥу ордук көрэхсэттэ уонна бүгүҥнү курдук харчы мэлийбит кэмигэр эбэх дьоҥу абыраата. Сарсыарбаҥ олорор хайахсыттарбыт мини-технигэны атыылаан, ыал барыта күүстээх үлэтин чэгчэйиэхтэн үөрэ да, сөргүйүн да көрөбүт. Итэ барыта баһылык Николай Дмитриевич саталлаах салаҥыытын түмүгэ.

Улууспут баһылыгынан Н. Д. Поисеевы таллахтыгына, итинник сайдар кэскил улуус олохор бүгүүнүгэр тарҕанныахтааҕын биһиги өйдүүбүт, өйдөөх эрэнэбит. Олохпут сайдар сахтара ордук чөлкэйданыахтарыгар саарбаҕалаабаппыт.

Улуус быыбардаччыларын кулун тутар 23 күнүгэр биир өйүнэн сомоҕолоһон, кэскилгэ дириҥник өйдөөн, куоласкытын Н. Д. Поисеев кинэн биэрэргэтигэр ыҥырабыт.

Хоптоҕо нэһилиэгин быыбардаччылара.

ОСКУОЛАҔЫТ КҮҮТЭР

Сахалыы суругу-бичиги төрүттэһэбит биир дойдулаахпыт С. А. Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолата ураах кэмнэ үөрэммит, үлэлэһэбит биир дьоҥун 125 сыллаах үбүлүөйүгэр муус устар 10-11 күннэригэр, биирдиилээн ыҥырыы барбатынан, барыгытын хаһыат нөҥүө ыҥырар.

Бу түмсүүгэ кэлэн, өйө, эдэр саас умнуллубат үтүө түгэнэрин өйдөтүнэн, үлэскэннээх үлэ үөрүүтүн билбит сылларгытын ахтыһан аһаҕыгыгар.

Бэйэҕит ахтыыгытын, үөрэх сылдьан, билигин түспүт хаартыскаларгытын күүтэбит. Оскуолабыт материальнай базатын бөҕөргөтүүгэ үбүнэн кэмэҥүтүн маннык счекка көмөрөргүтүгэр көдөҕөбүт:

Чурапчинская школа III ступени им. С. А. Новгородова
Счет № 142782
ИНН 1430006133
БИК 049635000

Тэрийэр бөлөх.

Ордуктара дии саныыбын

Сэбиэскэй былаас олохтоноуоҕуттан аҕа көлүөнэ салайааччылар үтүмэнэх үлэни ыыппыттара, дьоҥуоруот туһа диэн утуйар уулары уагыт туран үтэлээбиттэрэ, ама, кыраасканан, иэргэтэн этии буоллаҕай? Хотонтон быкпатах саха үөрэхтэнэ, культура сайдыта, олох бары эйгэтэ атын сайдыылаах дойдулары кытта тэҥнэһэргэ биэтэк айанныыр.

Итинник ньыгыл, дойдуларыгар бэлиитэлээх көлүөнэ үөрэҕин барбыт, онно уһаарыллыбыт салаатаччынан буолар А. А. Шадрин. Биһиги да үлэлиирэ баҕалаах. Ол да ыйын улуус дьаһалтатын баһылыгын дуоһунаһыгар кандидат буоларга сөбүлэстэҕэ. Кини ити үлэни кыайыа суоҕа диир хаппыт да төрүөттэр баалларын көрбөппүт. Алексей Алексеевич хаппа улэлээбит сиригэр барыыгар тахсыылаахтык улэлээбитэ, билигин да сирдэрбэт. Билигиттэн-көрүүтүнэн аныгы олоҥу кытта тэҥнэ хаалсан ыйар.

Онон, мин санаабар, А. А. Шадрин улууһу салаҥара барыбытыгар туһалаах буолуо эбэ.

В. ВЕРХОВЦЕВ,
сэрии, үлэ ветерана.

В. С. СОЛОВЬЕВ – БОЛОТ БООТУР АТЫНАН ХАТЫЛЫ ОРТО ОСКУОЛАТА 65 СЫЛЫН ТУОЛЛА

ОСКУОЛА ДЬИЭ ААНЫН ЭН КИЭҺНИК АҺАҢҢЫН...

БИИР КЫЛААСТААХ ОСКУОЛАТТАН САҒЫЛЛАН

В. С. Соловьев – Болот Боотур аатын сүгэр Хатылы орто оскуолата бу үөрэх дьылыгар эрдэттэмниэ 65 сылын туолар. Ол былаһын тухары тыһыынчаттан тахса бойдоох нитилэччилэрин, үөрэнээччилэрин олох киэн суолуттар үксэппиэрдэ. Үөрэх элбэх түүн, үөрэхтээх, үлэһит дьон үүнэн таҥыстылар.

1931-1932 сс. үөрэх дьылыттан оскуола историята саҕаланар. Итиэ кэмтэн үүнүү-сайдыы суолуттан айаннаан, Хатылы орто оскуолата быйыл Үөрэҕирдэх сылын 182 үөрэнээччилээх, 24 учууталлаах хорсоҕор. 1995-1996 сс. үөрэх дьыалыгар, улуус үөрэҕириитин экспертиэй сүбэтин быһаарыытынан, «Адаптивная школа-система на основе разноуровневого обучения» диэн темаҕа экспериментальнай площадка статуһун ылбыта. Дойду социальнай-экономическэй туруна уларыйан кэмигэр сөп түбэһиннэрэн, оскуола туруна уларыйыта – эмиэ билиҥҥи кэм ирдэбилэ. Биһиги программабыт сыалынан учууталы айымньылаахтык толкуйдуур, үөлэнир дьоҕурдаах, дьайыы, оҥнуу туруккаа киллэрэн, үөрэтии сиэмэ баһылаан, методикатын сайыннарыы буолар.

Билиҥҥи кэмнэ элитаны бэлэмнии үөрэтии саҕа тиэтэх оскуолаҕа эдэбэн эрэллэр уонна күүскэ, турсуннык сайдаллар. Бу оскуолаларга үөрэнээччилэри бэлэмнээн биэрэр массабай оскуолалар маннтөөҥнөрэ, кэхтиллэрэ бүтүн норуот кэхтитиэхтиэрдэн сөп. Улуус үөрэҕириитин үөскэй проблемнаан быһаарыыга уонна билиҥҥи кэм ирдэбилэрэ сөп түбэһиннэрэн учууталы оруолун саҥалыы көрүү наада. Учууталы бүгүн оҕо коллективын, кылааһы бүтүннүү үөрэтэрин, салайарын таҥыран хас биирдии оҕону кытта, киэн таҥнымыгар, дьоҕурдаах сөп түбэһиннэрэн үөрэтии үлэтин былаанна и туруоруохтаах, салаҥыахтаах диэн этэбит. Бу ирдэбил туолуутугар үөрэтиини традиционнайдык тэриллэн, урукку хаҥыыбыран, методиканан ыытыы үөрөспэччи урук кэмигэр бойдоох тус дьоҕуругар, сайдыытыгар адаптациялаан кыаҕын биэрбит. Онон учууталы саҥалыы үөлэнириигэр көмөлөһүү, суолу ыйыы – оскуола салалтатын бастакы уочараттаах эбээһинэ. Мин саныабар, оскуолаҕа үөрэтии саҥа технологиятын бөруобалаабын ордук үчүгэйдик, тэрээһиннээхтик А. Д. Чечебутова салалтатынан начальнай кылаастарга уонна В. И. Кузьмина салалтатынан математика предметин үөрэтэр учууталларга ыытыллар. Ол курдук, С. Н. Старостина, О. Ф. Петрова, Ф. В. Мохначевская – начальнай кылаас учууталлара уонна Ф. Т. Чичигинарова, А. Н. Николаева – математиктар соҕалыы хайысханан опытнай-экспериментальнай үлэни үөрэтии аныгы ньымаларын киллэрэн сайыннараллар. Оскуолаҕа биир саҥа суруйааччы, сэргэхсийиини киллэрээччинэн Д. Д. Попов сахайаччылаах художественнай-эстетическэй кини буолар. Бу кини тутаах хайысхатынан хас биирдии оҕо чопчу дьоҕурун арыйан, талаана аһыаллыытыгар кыах биэрии, оҕо умсугуйар көрүҥнэриэн анал үөрэхтээ киирэригэр көмөлөһүү буолар.

Хас биирдии оҕону уһуйуу научнай торуна, кэнники кытта үлэ кытаанах аныыннаах тирэҕирэхтээх. Билиҥҥи хас биирдии учуутал, педагог туһунан программа оҥоруунан умсугуйаллар. Ол программалар сорох түбэлтэҕэ ыарыах ис хоһоонноох, педагог бойдоох эрэ кыаҕар сөп түбэһэр, баҕа санаатынан сирдэтиллибит буолан, боруобалаан көрүү төрүүгэр олоҕурбат туруктаахтар. Эстетическэй кини тэриллибит биир уратыта – оҕону кытта үлэни систематаабын.

Оскуолаҕа нуруһуоктар ситиһиилээхтик үөлэнилэр. Олор оскуола биэрэр билиитин, үөрүйэхтэрин сайыннарар, айар дьоҕуру уһуйуннарар, лочуйар уонна оҕо доруобуйатыгар көмөлөһөр сыаллаахтар. Обуулуур-дьиҥнээҥнүүр искусство (уруһуй) куруһуогун «Сыл бастын учуутала», республикатаабы конкурс финалыа, «Саха-Азия оҕолоро» стипендиятын И. С. Билюкин ыытан-саҕалаан ыытар. Кини 17 коруоттар икки ардыларынааҕы уонча республикатаабы конкурстар кыайыыларын ылтан таһаарда. Г. Н. Аммосов куруһуогун үөрэнээччиларэ былырыын ыытыллыбыт «Саха-Азия оҕолоро» норуоттар икки ардыларынааҕы күрэхтэһиигэ сахалыыкка хамаанданан бүтүн Саха сирин чемпиона, комускэбиттэрэ. Г. М. Кривошапкин эдэр боксердара – улуус, республика, Россия чемпиона буола үөскүүлэр.

Быйыл иккис сылын милиция анал кылааһа эдэр ирдэнэ, инициативалаах салаатааччы, улуустаабы ис дьыала отделын начальныка, милиция майора Г. Г. Алексеев быһаччы салайыытынан уонна кэҥүлэһиллэн үөлэнир. Билиҥҥи, киһи кэбиэн дьиэтигэр киирэн өлөрүүтэ, кыргаанын-хаҕаанын курдук ыар буруйдар тахса турар кэмнэригэр, оскуола оҕону сокуон төрүттэригэр, бэйэ-бэйэҕэ сыыһанньа, бэйэни сатаан көмүскэниигэ үөрэтиигэ ситиитэ бу туччу наада. Оскуола коллектива, төрөппүттэрэ, оҕолор Геннадий Гаврильевичка махталлара улахан. Ол курдук, оскуолаттан үс оҕо билиҥҥи оу ис дьыала отделын линиятынан үөрэнэхтэрин, үлэлиэхтэрин бэҕэраллараын биллэрдилэр. Урукку өттүгэр маниэк суоҕа.

Дьэ, итиэ курдук В. С. Соловьев – Болот Боотур аатын сүгэр Хатылы орто оскуолатын бүгүҥнү учууталлара барыа айымньылаахтык, ниитиҥнэ эрэллээхтик үөлэнилэр.

А. ФЕДОРОВ, оскуола директора.

ХРОНОЛОГИЯТТАН

1931 с. – Бааһымдаҕа биир кылаастаах оскуола аһыллыбыта. Бастакы учууталынан Протодьяконов Федор Петрович үөлэзэбитэ.

1934 с. – түөрт кылаастаах толору начальнай оскуола буолбута. Сабиэдиссэй – Андросов Николай Егорович.

1940 с. – оскуола Мыык-Харбалаҕа көспүтэ. Сабиэдиссэй – Сидоров Проколий Николаевич.

1948 с. – начаадынай оскуола типовой дьиэтэ үөскүүр киирэр. Сабиэдиссэй – Спиридонов Петр Егорович.

1957 с. – V-VI кылаастар аһылланнар сиэтэ кылаастаах толорута суох орто оскуола буолбута. Директор – Константинов Федот Алексеевич.

1962 с. – аҕыс кылаастаах толорута суох орто оскуола. Директор – Кладкина Дария Петровна.

1969 с. – орто оскуола аһыллар. Директор – Соловьев Николай Саввич.

1996 с. – оскуолаҕа бу нэһилиэккэ төрөөбүт итэҕэйэ суруйааччы В. С. Соловьев – Болот Боотур аата биэриллэр. Директор – Федоров Владимир Аполлонович.

■

«А» БУУКУБАТТАН, «1» СЫЫППАРАТТАН САҔАЛААН

Оскуолабытыгар үөрэнээччиэрик «А» буукубаттан «1» сыыппараттан саҕалаан маҥнайгы учууталларга билиҥ киэн картыгар сиэтэн-сирдэн, олохха баастакы боччумнаах хардыыны оҥорторуллар. Кинилэртэн бүгүн А. Д. Чечебутованы, О. Ф. Петрованы уоҕа аҕыйах туттуунан, диринг ыытыгабыынан чаттыыбыт.

Ортоку кылаастар, саҥа рейтинговай системаҕа өрөспүүлэр. Бу олус туһалаах, билиилэ кэҥэтэр, диринг этэр. Оскуолабыт хас сылын ахсын улуустаабы олимпиадаларга ситиһиилээхтик кыттар. Оҕолору үрдүк категориялаах учууталлар бэлэмнииллэр. Кыайылаахтар, мизэлэспиттэр үөрэх-көтөн, киэн туттан тоннуллар. Ол курдук, математика учуутала Анна Николаевна Николаева бэлэмнээбит оҕолоро сыл ахсын опытыран, билиилэрэ-көрүүлэрэ сайдан иһэр. Оскуолабыт иннинэ өссө эстетическэй кини үөлэнир. Диринг бөҕүолэтэр буолбут «Учитель ученических признаний» конкурска иккис мизэлээх «Табыы» рок-группа салайаччыта уонна быйыл диэн кэргэн конкурсуттар бастакы мизэлээх учууталы, төрөппүт Д. Д. Попов бу кини салайар-суруйар. Кини хас концерт ахсын кэрэ куолаһынан дьон сүргэтин кэтэҕэр, салайар оҕолоро ырыа конкурсуттар тэҥнээхтэрин булбаттар. Үҥкүү бөлөҕүн салайар В. А. Дьячковская оҕолорун үҥкүүлэрин көрдөххө, киһи эрэ сүргэтэ кэтэҕиллэр. Оскуолабыт уруһуй куруһуогар дьарыктаначчылара ханнык баҕарар таһымнаах конкурстарга ыыталлар, мизэлэлээллэр. Кинилэри үрдүк категориялаах учуутал И. С. Билюкин дьарыктыыр.

Кыра саастаахтарга «Сиһарҕа», ортолорго «Чолбон», улахаттарга «Эрэл» түмсүү нуулуптара үөлэнилэр, Бисчэрдэри, араас быраабыынньыктары оҕолор бэйэлэрэ ньиэн-саҕалаан салаймнан ыыталлар. Президиэнээхтэр, «Чолбонуу» туйгун үөрэнээччи Аня Собанина, «Эрэли», «Кустук» эстетическэй кини чилизиэ Алена Ершова салайаллар.

Оксана ЕРШОВА, оҥус кылаас үөрэнээччитэ.

■

ЫРЫА, ҮҤКҮҮ – АРГЫСПЫТ

Биһиги оскуолабытыгар былырыын тэбдик олоҕу пропагандалыыр нэһилиэккэ баар «Ыллык» общественнай (председатель Иван Иванович Харламьев) көмөтүнэн «Кустук» диэн оҕо ырыа-үҥкүү ансамбля тэриллибитэ. Манна, сүрүннээн, 30 оҕо дьарыктанабыт. Элбэх сиргэ гастролаатыбыт, үгүһү биллибит-көрдүбүт. Урут «Маралаабы оҥуордара» конкурска барыы ситиһиилээхтик ыытарбыт, бу сотору эмиэ суолуохтаах конкурска бэлэмнэнэ сылдьыбыт.

«Ыллыктар» оскуолабыттан улахаттан комедоскэлэр. Хас биирдии кылааска обуугэлээ оонньуулаах тэриллэн ыыпыттара, интернациональнай кылаастарын оҥорбуттара.

Саҥа ХАРЛАМПЬЕВА, 9-е кылаас.

КЫРДЬАҒАС УЧУУТАЛЛАР АХТЫЫЛАРЫТТАН

А. А. Нестерёва:

– Биһиги Хатылы оскуолатыгар 1952-1953 сс. үөрэх дьылыгар Мыҥдаҥайыттан тахсыбыппыт. Бу сыл оскуолабыт сиэтэ кылаастаммыта. Хатылы, Болотго, Одвулуун оҕолоро үөрэнэллэрэ. Директорбыт Ф. А. Константинов, завуч П. Е. Спиридонов этиллэр.

Начальнай кылаастарга учууталларыгар Е. Г. Охлопкова, Нестерова А. А., Поносов Н. С., Мельникова Н. Н., оттоо үөһэ кылаастарга Винокуров Д. М., Винокурова А. В., Кузьмин Э. А., Васильев Г. Н. уо.д.а. үлэлээбиппит. Аны санаатахха, аҕыйах киһилээх коллектив эрээри, сүрдээх үгүс үлэни оскуолаҕа уонна нэһилиэккэ толорор этибит. Күнү бүһа оҕолору кытта бодьуустаһан баран, кэйиитигэр ыаллары кэрийэ сылдьан агитациялыыр буолабыт. Дьэ ол кэннитэн уруокка бэлэмнии, тэтэрээт бөрөбиэркэтэ кэнники түүн үөһүн диэхэ бүтэр. Итиэ саҕана оҕолор да, төрөппүттэр да учууталы наада убаастыыллара. Кинилэр саҥаларыгар учуутал бэриэхтэн билэр, сатыыр, туох да эйгэлэ суох киһи буолар быһыылааҕа. Оччолортон баччаҕа диэри учууталлыыр идэбин саҕалаабыт уонна түмүктээбит оскуолабын олус күндүтүк, истиҥник саныыбын.

Е. С. Соловьева:

– Хатылы орто оскуолатын историятын кытта ыксаабыттаах, бу оскуоланы аҕыс кылаастаах эрдэҕинэ туйгунуйан бүтэрбит уонна калыт эдэр саайыгар үөрэммит оскуолатыгар учууталлаабыт Мотрена Андреевна Новгородова кылгас олоҕуттан, үөрэммит, үлэлээбит эдэрээн сылларыттан аҕыйах тыл.

Мотреза Хатылы оскуолатыгар туйгунун үөрэммитэ. 1962 с. Бүтүн Сойуустаабы «Артек» пионерскай лаагыырга сылдьыаммыта. Аптыыбынай пионерка этэ. Оскуоланы эмиэ туйгунун бүтэрбитэ. Тулаайах кыысчаан иннин олоҕун бойдоох дьулуурунан оҥоруохтаабын өйдөөн, билиигэ-көрүүгэ тардыһара олус күүстээх этэ. Интернат комотунэн, истиҥник ыаныыр аймахтарыгар сыстач, күнү-сылы таах ыыпаккка билиини-көрүүнү уганыттыы сомсубута.

1971 с. СГУ-ну ыйыл дипломунан бүтэрбитэ. Эдэр специалист, кылгас да буоллар, үлэтин күүрэнэннэх күннэрэ Хатылы орто оскуолатыгар аанньыта. Биһиги, кини кытта биирдэ үлэлээбит коллеганнара, үөрэппит учууталлара кини иллэҥ үөрэппит оҕолоро, түмсэ түстэхтиниэ Мотябытын саныы саныабыт. Олоҕо, үйэтэ кылгаатын олус харастабыт, суохтуубут. Мотрена Андреевна учуутал быһыытынан дириҥ билиилээҕин, педагогическай тактааҕын, ыытаанах идэбиллээҕин билиэрбит. Кылаабынайа, үөрэнээччиэрин иннигэр учуутал мэрсүөҥүн итэҕэтиилээхтик дьаастыыра. Кини олохтоохтуут, төрүттээбит кабинета оскуола кабинеттарыттан бастыҥнара этэ. Кабинеттара көрүү оробуоннаҕы уонна республикатаабы конкурстарыгар мизэлэлээрэ.

Уруоктарга оҕолор интэриэстэрин, актыыбынастарын үрдэтэрэ, толкуйдуур дьоҕурдарын сайыннарара. Оҕолор учууталларыгар билиитигэр ыксыырабардыһат туран үөрэнэллэрэ. Онно да араас эмоциэлэннэ, ыытыыхтуу оҕолор баалларын. Хаарыан уруоктар кинрдахтэриэ сайдыы курдук сымнаан, сарсыы курдук наллыйан, уоскуйан толору ыыталыннан үөрэнэр, үлэлиир этиллэрэ. Надя Ефремова туттарсан СГУ-гэ киирэн баран олус махтанан эпиитэ: «Мотрена Андреевна үөрэппитэ миэхэ олус көмөлөстө», – диэн.

Мотрена Андреевна – үөрэппитэ миэхэ олус көмөлөстө, – диэн.

А. ФЕДОРОВ, оскуола директора.

ВОЛЕЙБОЛ МЭЭЧИГЭ ИЛИИТТЭН ТҮСПЭТИН

Бэйиги нэһилиэкпитигэр Алаҕарга Мугудайдаабы «Саҕах» кинигэ тэриллибитинэн илии эгэр улуустар волейболга күрэхтэстилэр. Уопсайа дьахталларга, эр дьоҥҥо бинрдии хамаанданы туруоран күрэхтэстилэр. Манна дьахталларга 30-тан, эр дьоҥҥо 35-тэн үөһэ саастаахтар кытыннылар.

«Ырыа» кинигэр күрэхтэһии аҥыллыыта «Доҕордоһуу бэчэрэ» буолла. Олохтоохтор уонна ыалдьыттар ыллаатылар-туойдулар, быыһыгар хамаандалартан бинрдии эр киһи өбүгэлэр оонньууларыгар кытыннылар. Кыайыылааҕынан алаҕардар бэйэбит уолбут Николай Оконешников таҥыста. 5 тыс. солк. спринт-лотерея оонньоото. Саамай улахан сүүйүүнү—светомузыкалаах аудио-магнитофону Сима Дьячковская ылла. Арааас кыра сүүйүү баһаам.

Иккис күн киэһэ Сыныалаг кинигэр «Эрэл» нолуэнэ бэртээхэй концерт көрдөрөн, саалаҕа ыга сиэллибит көрөөчүлэри күллэрдэ, астыннарда. Концерт быыһыгар «Лебединое озеро» диэн торду аукционнаатылар.

Үһүс күнүгэр күрэхтэһии салҕанна. Оны оҕотуттан оҕонньоругар диэри барыы сэргээн, күүскэ ыалдьан хаһыытаан-ыһыытаан көрдүлэр.

Финалга күүстээхтэртэн күүстээхтэр киристилэр. Дьэ, кинна буолла саамай тыгаанынаах оонньуу.

Алдьархайдаах күрэхтэһии, эрийсии кэнниттэн дьахталларга I миэстэни Төгүлү, иккиҥи Мэйа, үсүһү Чурапчытаабы интернат-оскуола хамаандалара ыллылар. Эр дьоҥҥо I миэстэҕэ Мугудайдаабы «Саҕах» кинигэ, II миэстэҕэ Хадаар, III миэстэҕэ Төгүлү хамаандалара тигистилэр. Кыайыылаахтар анал бириистэриниэн наҕараадаланнылар. Маны тэҥэ дьахталларга, эр дьоҥҥо бинрдиилээн анал бириистэр туттарылыннылар.

Алаҕардар бу республиканскай масштабтаах хамаандалары кытта куһаҕана суохтук киристилэр. Маладьыастар! Маннык улахан күрэхтэһиилэр ессе да буола түрдүннэр. Волейбол мээчигэ илиттэн түспэтин!

Галина ГОВОРОВА.

«АВЕРС» ХАМААНДА КӨМҮСКЭЭТЭ

Таатта улууһун Ытык Күөл сэлиэнньэтигэр илии эгэр ыччаттарын «Брейн-ринг» интеллектуальнай соонньуута күрэхтэһиилэрэ буолан аастА. Манна үс улуустан 4 хамаанда кыгынна.

Бириги улууспут хамаандатын «Аверс» көмүскээтэ. Хамаанда капитана—Ефим Марков. Күрэхтэһиини республикатаабы «Тобул» интеллектуальнай кулуун салайаччыта Феликс Титов ыытта. Оонньуу 2 турунан барда. Сэрэбиэн быһыытынан, бириги Таатта ыччаттарын кытта тэҥсэн ыыйдыбыт.

Светлана СИВЦЕВА.

АТЫЫЛЫЫБЫТ

1993 сыллаабы, үүгэй туруктаах, сүүрэ сылдьар УАЗ-31512 автомашинаны.

90 устуука 8,5 м лафет маһы.

Сыманалара—кэпсэтиннэр. Тел. 21-128, 29-305.

x x x

1995 сыллаахха оҥоһуллубут, 6 тыс. км сүүрбүт «Москвич-2141» автомашинаны. Тел. 21-566.

x x x

Сүүрэр туруктаах ЗИЛ-157, 1989 сыллаабы «Тойота-Карина» уонна 8 миэстэлээх УАЗ-саанчарла автомашиналары. Тел. 21-971 (үлэ чаһын кэннитээ).

x x x

Хатылыга баар 20-лээх лафетынан оҥоһуллубут 7,5х9 м дьиэ көҥдэйүн. Иннигэр капитальнай истиэлэрдээх, холуодалардаах, кырыһалаах, үрдүн, муоститын хаптаһыннара, түннүктэрин араамаларэ, таастара барыта биргэ атыылаан. Тел. 21-675.

x x x

Сыбаайбаларга, төрөөбүт күннэргэ үбүлүйдэргэ анаан подарочнай ньит набордарын.

Арааас көмөйдээх көбүөпү, палаһы, спец-таҥаһы.

Нерюнгриттан ыларга 20 тоннаалаах контейнерлэры. Толору документаах.

Чурапчы сэл. Ярославскай уул. 45 №-гэр биллэт.

Убаастыыр, таптыыр кэргэним, аҕабыт, күтүөпүт, спорт сайдыытын көҕүлээччи, тэрийээччи, Мыҥдаҕаайы бөһүөлэгин олохтоохо Сергей Егорович ПАВЛОВ 50 саҕаҕын туоларынан саастыылыы сайаҕас эҕэрдэбитин тиэрдэбит.

Баҕарабыт күн сиритэр баар бары үчүгэйи, дьоллоох олоҕу, дьаҥка-дьаһахха ыллардаккна дьиэ кэргэнигэр ыксаабөөбүл, кытаанах тирэх буоларгар.

Кэргэниҥ, оҕолоруҥ, сиэниҥ, Чурапчыттан, Мыҥдаҕаайыттан, Дьокуускайтан Ностуруойдар дьиэ кэргэттэрэ.

x x x

Болугур нэһилиэгин олохтоохун, спорт ахсаабат тэрийээччитин, пропагандыстын, 30 сыл устата нэһилиэгин, улууһун чиэпин араас таҥымнаах үгүс күрэхтэргэ көҥүскээбит, ордук улууска волейбол сайдыытыгар бөҕэтин ыыпаатын киллэрсибит, бу көрүҥнэ республиканскай категориялаах спортивнай судьуйаны, олоххо иитиибинай позициялаах ПАВЛОВ Сергей Егоровичы 50 саастын туолар кэрэбэлиэ күнүгүнэн истиҥник эҕэрдэлиибит. Эйиэхэ уонна дьиэ кэргэттэргэр дьоллоох дьоһун олоҕу, чэбдик-чэгиэн доруобуйаны, эдэрдии эрчими баҕарабыт. Нэһилиэгиҥ, дьонуҥ-сэргэҥ туһугар ессе да үлэлиэҥ диэн эрэнэбит.

Болугур нэһилиэгин дьаһаллата, «Мыҥдаҕаайы» табаарыстыба бырабылыанньата, профкома.

x x x

Мыҥдаҕаайы бөһүөлэгин олохтоохун, спорт ветерана, улууска чэбдик олоҕу уонна волейболу пропагандалааччы ПАВЛОВ Сергей Егоровичы үйэ анардаах эрдэгийдээх үбүлүйүгүнэн эҕэрдэлиибит. Эрчиминэ уҥаабакка, ессе да үүнэр көлүөнэ туһугар таһаарылаахтык үлэлиргэр, туйгун доруобуйаны баҕарабыт.

Улуустаабы спорт, туризм, физическэй культура уонна спорт управленнета, «Саҕах» реабилитационнай кинин.

ххх

Күнду кэргэммин, ыйбитин, эбэбитин, тыыл, педагогическай үлэ ветерана, хоту көһөрүллүү кыттыылаабын ЧИЧИГИНАРОВА Анастасия Степановнаны бүгүн 65 саастын буолбуккунан истиҥ сүрэхтэн эҕэрдэлиибит.

Олохтоох дьулуурдаах, күүстээх сааналаах күнү-күнү киһибитигэр сүһүөхтээх бэйэбит сүгүрүйэн туралыыт сылаас сыныаныҥ, амарах санааҥ, ыраах кыһаныыҥ, сүбэ-амаҥ иннигэр биэрэ махтанабыт тиэрдэбит.

Сэтэ уонтун сүүрэ сылдьан корус, аҥыс ҥүүгүн атаххар көрүс, тоҕус уонтан торуоскалаанымыа, сүүс саастын сүҥүннэр корус, үҥэр уҥаатын, санааҥ сайдыаҕырбаатын, дьиэҥ-уоттаныыгын диэн алгыс тылбытын этэбит.

Кэргэниҥ, оҕолоруҥ, кийиттэриҥ, күтүөттэриҥ, сиэннэриҥ.

x x x

Педагогическай үлэ ветерана, күнду Анастасия Степановна ЧИЧИГИНАРОВАНЫ 65 саастын туолбут үөрүүлээх күнүнэн истиҥник, иитиник эҕэрдэлиибит. Баҕарабыт Эйиэхэ уонна дьиэ кэргэттэргэр үтүө доруобуйаны, уйун дьоллоох олоҕу. Оҕолоргор, сиэннэргэр күүс-көмө, сүбэ-амаҥ, тирэх буоллан үөрүүг үрдэтиҥ диэн алгыс тылбытын тиэрдэбит.

Улуустаабы үөрэх управленнета, үөрэх үлэһиттэрин профсоюһун комитета, Чурапчы алын сүһүөх оскуолатын коллектива.

x x x

Кэбээйигэ көһөрүллүү кыттыылааҕа, РФ үөрэҕириитин туйгуна, хас да колуонэ учууталлар наставниктара, педагогическай үлэ ветерана, күнду МАКАРОВА Розалия Семеновнаны 60 саастын туолбуккунан ис сүрэхпититтэн иитиник эҕэрдэлиибит.

Баҕарабыт Эйиэхэ ыарыыга, кырдьыыга бэриммэт чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, ыарыһах, ыйбэлиит оҕолору иитиигэ-үөрэтиигэ, инники олохторуттар эрэли саҕарга ессе да айыныылаах үлэни, оҕолоруҥ уонна сиэннэриҥ ортолоруттар мэлдьи үөрэ-көтө дьоллоохтук сорҕулаахтык олороргор.

Улуустаабы үөрэх управленнета, үөрэх үлэһиттэрин профсоюһун комитета, дьиэҕэ иитии уонна үөрэтии кинин учууталлара.

x x x

Күнду быраапыытын, таайбытын ФОМИН Дмитрий Федоровичы 50 саастын туолбут кэрэ-бэлиэ кэмиэнэн иитиник, истиҥник эҕэрдэлиибит. Баҕарабыт чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, үлэҕэр ситиһиилэри, дьиэ кэргэниэр дьолу-соргуну.

Эҕэрдэни кытта эдьиийиҥ, балтыҥ, күтүөттэриҥ уонна оҕолорбут.

МАХТАНАБЫТ

Биһиги Нерюнгрига реабилитационнай кинигэ оҕобутун әмтэтэ-үөрэттэрэ 1993 сыллаахха көспүпүт. Аасыыт сыл сэтиннэнэ аҕабыт Павлуцкай Елисей Васильевич массыына авариятыгар түбэһэн өлөр-тиллэр дьылҕаламмыта. Бу уустук, ыарахан кэмнэ киһи киһиэхэ көмөлөһөрө, илиитин утары уунара күнду эбит.

Иҥдэҥнэ түбэспит кэммитигэр күүс-көмө буолбут аҕабыт биргэ үөрэммит доҕотторугар, кылаасын салайаччытыгар Слепцова Анна Гавриильевнаҕа, көмөлөспүт барыы аймахтарбытыгар ис сүрэхтэн тылыйан этиллибэт, сүрүтүнан суруллубат барҕа махталбытын тиэрдэбит уонна эйиэхэ күннэтэ түбүктэх үлэбитигэр ситиһиилэри, тус олоххутугар дьолу-соргуну, ыраас эйэлээх халлааны баҕарабыт.

Табаарыскыт, быраапыт Елисей, кэргэнэ Анисия, оҕолоро.

x x x

Күнду аҕабытын, Дьокуускайга олорбут ПОПОВ Степан Степановичы сутэрбит ыарахан кэммитигэр, төрөөбүт дойдутугар Бахсыга таһааран тиэхэ суолугар атаарарбытыгар күүс-көмө, өйөбүл буолбут чугас аймахтарбытыгар, «Чыаппара» табаарыстыба коллективыгар, суоппардар Слепцов Иван Владимировичка, Лыткин Тихон Андреевичка, Попов Александр Петровичка, Мохначевскай Иван Константиновичка барҕа махталбытын тиэрдэбит. Барыгытыгар чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, дьоллоох олоҕу, уйун үйэни баҕарабыт.

Кыыһа, күтүөтэ, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

ҮӨРЭНЭ КЭЛИҥ

«Арчы» үөрэтэр-үлэлэтэр комбинат маниын нэлэргэ үөрэххэ ыытыллар:

—моторист-нистэннньиҥ—үөрэнии болдьоҕо 5 ый;
—массыынаан уонна плиитэн баайыы—5 ый;
—этэрбэс тигээччи—5 ый;
—баргэһэ тигээччи—5 ый;
—токарь—5 ый;
—телемастер—5 ый.

Үөрэнии иһин 390-нуу тыс. солк. толоонуллар.

50 бырыһыаннаах чэпчэтиилэн туһаналлар:
—үһүгэр диэри саастаах оҕолоох гражданалар;
—үлэлиир пенсионердар;
—үс оҕолоох ийэлэр;
—дьиэ кэргэнигэ иккиҥ ыскалыт иитиэхтээх.

Босхо үөрэнэллэр:
—үлэни хаалчыйар кинигэн направленнелаахтар;
—үлэлэбит пенсионердар;
—ийбалиттэр;
—үөрт уонна сиэтэн алдьах оҕолоох ийэлэр, аҕалар.

Үөрэнэ кэлэргитигэр ыҥырабыт!

Комбинат администрацията.

СЕРГУЧЕВ Семен Прокопьевич

соҕумардык олбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарыгар тиэрдэллэр:

—Төрөппүттэригэр, кэргэнигэр, оҕолоругар, аймахтарыгар Алаҕар нэһилиэгин дьаһалтата, биргэ үөрэммит табаарыстара.

Ытыктабыллаах эдьиийдэрбит

ЕФИМОВА Евдокия Васильевна
РОМАНОВА Христина Захаровна

уйун ыарахан ыарыыттан олбүттэриниэн кыдыллар дьиэ кэргэттэриэр, барыы аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Аймахтара Чурапчыттан Седалищевтар, Ягнышевтар, Мырылаттан И. И. Сэбакин, Амма улууһуттан В. Н. Захаров, Одьулуунтан Н. Б. Седалищев дьиэ кэргэттэрэ.

Мыҥдаҕаайы бөһүөлэгин олохтоохо, колхозтаай тутуу, ыраах ветерана

ЕФИМОВА Евдокия Васильевна

ыалдьан олбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

—Бэйэтин үлэһиттэриэр уолтуар Ефимов Петр Петрович I, сиэнэтэр Ефимов Петр Петрович II «Аартык» ХЭТ коллектива.

Редактор Г. Г. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 50 «а». ТЕЛЕФОНЫ: редактор — 21-000, отделы — 21-555, общий — 21-566.

Учредители (соучредители) газеты — Редакция, Администрация улуса, Национальная издательско-полиграфическая компания «Сахаполиграфиздат». Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам. Индекс газеты 54007. Объем—1 усл. п. л. газ. на 4-х страницах.

Чурапчинская районная типография Национальной издательско-полиграфической компании «Сахаполиграфиздат». г. Чурапча, ул. Карла Маркса, 50 «а». Подписано в печать 14.03. 18 ч. Тираж 2969.

Автор суруттар өйдөлөр сакка редакция позициятыгар тоҥдьа сөп түбөйөр буолбатах. Суруккаа өйдөлөр чаҥчалар кордьыкпыттарыгар ыстатыйа кэтэр түс бэйиэ түгэх.